

Inbreng advocatuur

rondetafelgesprek locatiebeleid rechtspraak donderdag 8 oktober 2015

Algemeen

Het Meerjarenplan van de Rechtspraak 2015-2020 (MJP) ziet onder meer op de afslanking van een zevental (thans volwaardige) rechtbanklocaties in Nederland. Deze beoogde afslanking vindt zijn oorzaak in bezuinigingen waarbij de Raad voor de rechtspraak aangeeft te kiezen voor mensen in plaats van stenen en daardoor ook te kiezen voor kwaliteit. De beoogde afslanking leidt ertoe dat het zaakspakket in die zeven rechtbanken wordt gereduceerd. Zo worden zaken waarbij sprake is van gedetineerden, alle zaken betreffende de meervoudige kamers en kort gedingen nog slechts gedaan op volwaardige rechtbanklocaties. De Nederlandse orde van advocaten (NOvA) kan zich niet aan de indruk onttrekken, dat bij de besluitvorming hieromtrent onvoldoende rekening is gehouden met de aanbevelingen van de visitatiecommissie gerechten (2014) en het Klantwaardingsonderzoek Rechtspraak (2015).

Toegankelijkheid van de rechtspraak

Trias politica

Onze rechtsstaat vindt zijn basis in de trias politica. Tussen de drie machten van de trias politica dient niet alleen evenwicht te bestaan, maar deze drie machten dienen elk afzonderlijk volledig te zijn gefaciliteerd om hun functie adequaat te kunnen uitoefenen en hun positie te kunnen behouden. De rechtspraak wordt langs vele kanten geconfronteerd met bezuinigingen en daaraan liggen grenzen. In een rechtsstaat mag de rechtspraak niet alleen wat kosten; de rechtspraak moet het nodige kosten. Dit juist vanwege de bijzondere positie van de rechtspraak in de samenleving. Wij krijgen veel terug van een goede en goed functionerende rechtspraak. En dat de Nederlandse rechtspraak mondiaal, Europees en op nationaal niveau zeer goed presteert is bekend.

Rechtspraak en samenleving

De positie van de rechtspraak brengt met zich mee dat deze midden in de samenleving moet staan. De rechtspraak moet zichtbaar zijn omdat het een essentiële maatschappelijke functie vervult. Het rapport Visitatie Gerechten 2014 onderschrijft de maatschappelijke functie van de rechtspraak en geeft aan dat de verbinding met de samenleving een terugkerend thema is. Verbondenheid schept draagvlak en acceptatie van posities.

De zichtbaarheid van en de verbondenheid met de samenleving leidt ertoe dat de rechtspraak ook op regionaal vlak volwaardig aanwezig behoort te zijn. De rechtspraak afficheert zich niet in de laatste plaats bij die zaken die beroering wekken in de regionale samenleving en aandacht trekken van de media. Volwaardige rechtbanklocaties behoren aanwezig te zijn in grotere regio's, welke regio's veelal eigen identiteiten hebben en een aanzienlijke bevolkingsomvang. Ingeval kort gedingen, strafzaken met gedetineerden en alle overige meervoudige zaken ver van de samenleving worden afgedaan, leidt dit tot vervreemding van juist de samenleving.

Toegankelijkheid van de rechtspraak

De fysieke afstand van de justitiabele tot de rechtspraak is een onderdeel van de toegankelijkheid van de rechtspraak als geheel. Die fysieke afstand (waaronder begrepen de reisduur) vermindert de toegankelijkheid en naarmate sprake is van een grotere regio met een aanzienlijk

bevolkingsaantal¹, komt deze toegankelijkheid onder te grote druk te staan. De zwakkeren in de samenleving zullen de effecten van de kosten extra sterk ervaren². In zijn algemeenheid is niet uit te sluiten dat op termijn aanpalende diensten uit de juridische keten zullen verdwijnen en zich concentreren op hoofdlocaties van de rechtspraak.

De raming van de Raad voor de rechtspraak gaat uit van een vermindering van het *aantal* zaken van 20% tot 25%. 75% tot 80% zou in stand blijven. Van hetgeen in stand zou blijven wordt evenwel een zeer groot gedeelte “administratief” (o.m. verstekzaken) afgedaan, zonder dat partijen de rechter zien of spreken. De “verdwijnende” 20% tot 25% betreft juist de zaken die op zitting komen. Ook de advocatuur, en dan met name de pro deo-advocatuur, zullen worden geconfronteerd met de “verplaatsing” van deze zaken.

Kwaliteit

De Nederlandse orde van advocaten is van mening dat de kwaliteit van de Nederlandse rechtspraak goed is. Nationale en internationale onderzoeken bevestigen dit. In kwaliteit dient blijvend te worden geïnvesteerd. De NOvA vraagt zich evenwel af of juist het kwaliteitsniveau mede aanleiding dient te vormen voor de beoogde afslanking van rechtbanklocaties.

Het voorgaande neemt niet weg dat zijdens de NOvA zorgen bestaan over de instandhouding van de kwaliteit in relatie tot de invoering van KEI. Risico's vanuit ICT-gerelateerde projecten kunnen in de huidige tijd vrijwel niet uit reguliere budgetten worden gefinancierd. De omvang van dit project in relatie tot mogelijke risico's op ICT-gebied en het moment van vermindering van plusminus 950 fte's vanwege de invoering van KEI, geven aanleiding tot zorg.

¹ Ter illustratie: de sterk verstedelijkte regio Twente kent 625.000 inwoners (evenveel als Rotterdam). Twente behoorde naar het gevoelen van uw Kamer in het kader van de herziening van de gerechtelijke kaart tot een regio waarin de rechtbanken relatief ver uit elkaar liggen (vgl.: Kamerstukken 32 891 en 30 880, nr. 20 (verslag wetgevingsoverleg) d.d. 28 november 2011, vastgesteld op 6 januari 2012).

² Slachtoffers, familieleden, kinderen.